

OŚRODEK DOKUMENTACJI
ZABYTKÓW W WARSZAWIE

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKÓW
ARCHITEKTURY I BUDOWNICTWA

A B C D E F G H I J K L Ł M N O P R S T U V W X Y Z

Nr 3241 KUJAWSKO-
POMORSKIE

1. Obiekt

KOŚCIÓŁ par. pw. św. Jana Chrzciciela

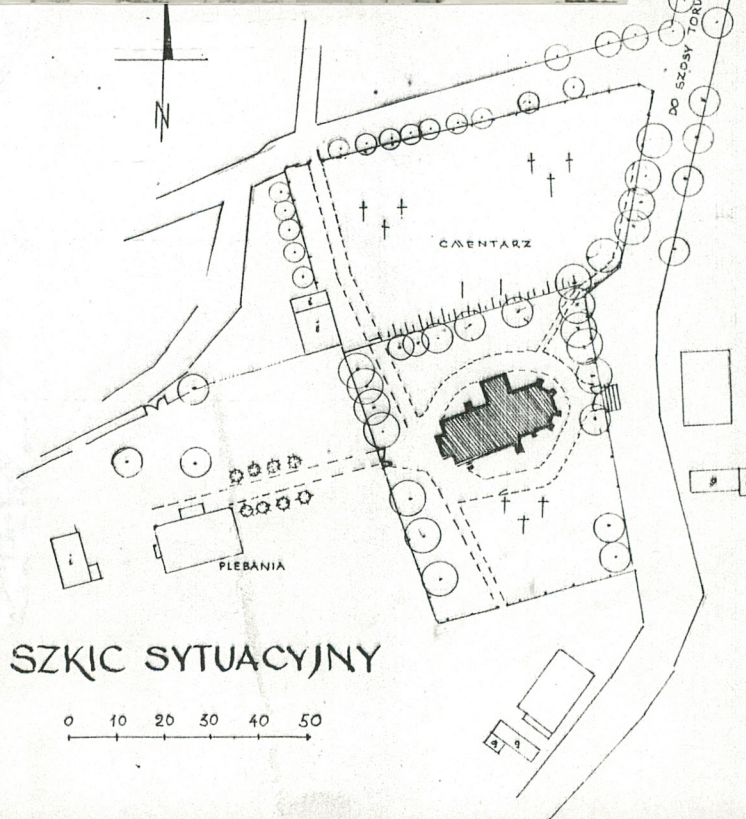
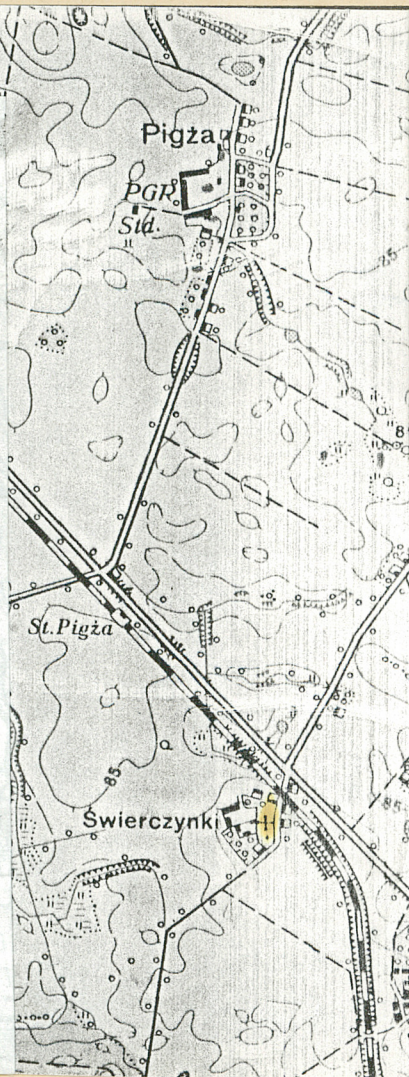
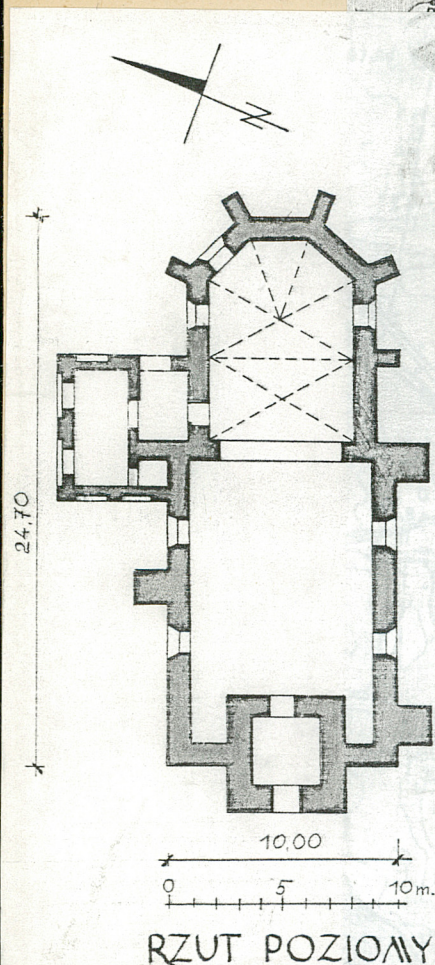
2. Czas powstania

XIII/XIV w.

3. Miejscowość

ŚWIERCZYNKI

11. Zdjęcia, plan sytuacyjny,

4. Adres Świerczynki

87-148 Łysomice

nr hipoteczny

5. Przynależność administracyjna

1205 i 1207

województwo toruńskie

gmina Łysomice

pow. TORUŃ

6. Poprzednie nazwy miejscowości

1345 i 1445

Pippingsee, Świerczym, 1667
Schwerzen, niem Świerczynko
do 1920 r

7. Przynależność administracyjna
przed 1.VI.1975 r.

województwo bydgoskie

powiat toruński

8. Właściciel i jego adres

Parafia rzymsko-katolicka
Świerczynki
87-148 Łysomice

9. Użytkownik i jego adres

J.w.

10. Rejestr zabytków

Nr A/191/95

data 13.VII.1936 r

autor zdjęć Zdzisław Zgierun
data wykonania październik 1996 r
miejsce przechowywania negatywu
W/O PSOZ w Toruniu

Kościół wzmiankowany w 1445 r, wzniesiony na przełomie XIII/XIV w. jako gotycka budowla trójczłonowa, złożona z prezbiterium, wieży i nawy. Częściowo zniszczony podczas wojny 13-letniej /1454-66/; przebudowany w XVII w. i w 1914 r.

SYTUACJA

Kościół położony jest po stronie zachodniej ulicówki, w odległości około 150 m od szosy prowadzącej z Torunia do Unisławia.

MATERIAŁ I KONSTRUKCJA

Fundamenty kamienne, ściany z gładów narzutowych do 1/3 wysokości muru nawy. Wyższe partie ceglane, górna kondygnacja wieży otynkowana.

- otwory okienne ceglane, zamknięte półkoliście, z neogotyckim laskowaniem cementowym i eklektycznymi witrażami,
- w wieży para okien zamkniętych odcinkowo, w których drewniane okiennice,
- otwory wejściowe: od zachodu w dolnej partii wieży ceglane, wejście ostrołukowe, w nim drewniane drzwi z XVIII/XIX w., wejście do zakrystii ceglane, zamknięte półkoliście, umieszczone w ostrołukowej sfazowanej wnęce, drzwi drewniane, szpungowe.
- w korpusie nawowym posadzka z płyt lastrykowych,
- więźba dachowa drewniana, krokwiowo-jętkowa
- dachy pokryte dachówką ceramiczną. mnich-mniszka

RZUT

Prezbiterium dwuprzęsłowe, zamknięte trójbocznie, przy nim od północy, przy przęśle zachodnim dawna zakrystia /obecnie przedsionek/ oraz przybudowana do niej w 1914 r zakrystia. Szersza nawa dwuprzęsłowa z kwadratową wieżą od zachodu, wbudowana częściowo w nawę.

BRYŁA

Prezbiterium i nawa jednoprzęsłowa. Kalenica nawy wyższa od prezbiterium, wieża 3-kondygnacyjowa kryta dachem namiotowym, nawa i prezbiterium siodłowym, a zakrystia trójspadowym. Przypory nawy

14. Kubatura 1.862 m ³	15. Powierzchnia użytkowa 248 m ²	16. Przeznaczenie pierwotne sakralne	17. Użytkowanie obecne sakralne
18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja 1818 r. - remont generalny 1914 r. - założenie drewnianego sufitu, dobudowa zakrystii 24.VI.51 - piorun uderzył w wieżę, w wyniku czego powstały szczeliny które zostały zamurowane. 1956-61 - konserwacja drewnianej rzeźby polichromowanej "Pieta" 1958 r. - konserwacja ołtarza głównego 1958 r. - konserwacja rzeźby "Bóg Ojciec" 1960 r. - konserwacja dwóch ołtarzy bocznych 1961 r. - konserwacja rzeźby Matki Boskiej Bolesnej z XIV w.		19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne ściany, wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycia dachu, wyposażenie i instalacje) Stan zachowania ogólnie dobry - nieliczne ubytki w spoinach pod oknem w ścianie południowej nawy, - ubytki w spoinowaniu cokołów szkarp, - ściana północna wieży, zniszczone erozją cegły - zniszczone drewniane okiennice w otworach okiennych wieży - lekko zniszczony drewniany gzyms wieńczący ściany zakrystii	
20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie - uzupełnić niektóre ubytki w spoinowaniu ściany pld. pod oknem nawy, - uzupełnić ubytki w spoinowaniu cokołów szkarp, - naprawić zniszczone drewniane okiennice, - wymienić zniszczone cegły na ścianie pñn. wieży, - naprawić drewniany gzyms wieńczący ściany zakrystii.			

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

WKZ, W/O PSOZ w Toruniu, teczka obiektowa nr. A/95
Materiały ewidencyjne architektury sakralnej a archi-
wum WKZ, W/O PSOZ w Toruniu

22. Bibliografia

1. Biskup M. "Dzieje diecezji chełmińskiej /1243-1992/
/w:/ Diecezja Toruńska t.1 Toruń 1994 r
2. "Diecezja chełmińska, historia i teraźniejszość" T.2
Dekanat bierzgłowski. Toruń 1996 r
3. "Diecezja Chełmińska. Zarys historyczno-statystyczny".
Pelplin 1928 r
4. Heise J. "Kreis Thorn", Danzig 1889 Z.8
5. "Katalog zabytków sztuki w Polsce" t.11 woj. bydgoskie,
z.16 pow. toruński, Warszawa 1972 r
6. Kujot St. "Kto założył parafie w dzisiejszej diecezji
chełmińskiej", Pelplin 1937 r

c.d. na wkładce nr.2

23. Źródła ikonograficzne i fotograficzne (rodzaj, miejsce przechowania, sygnatury)

Heise J. "Kreis Thorn", Danzig 1889 Z.8

24. Uwagi różne

25. Wypełnił

Maciej Rejmanowski

Imię i nazwisko

data październik 1996 r

26. Sprawdził

Imię i nazwisko

data

27. Załączniki

3 wkładki

1. Miejscowość

ŚWIERCZYNKI

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)

kościół par. św. Jana

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

c.d. pkt. 13

prezbiterium o jednym uskosu przechodzące w fiale ujęte w narożach wałkami, zwieńczone ostrołukowo.

ELEWACJE

Od strony zachodniej wieża w dolnej kondygnacji /nieco powyżej korony murów korpusu/ Pierwotna, murowana, z użyciem gładów narzutowych, z wejściem ostrołukowym, po bokach którego oraz pod nim trzy wnęki zamknięte odcinkowo. Górna kondygnacja nieco węższa, nadbudowana około XVII w., z parami okien odcinkowo zamkniętych, w których drewniane okiennice z wycięciami.

Nawa o ścianach do 1/3 wysokości murowana z gładów narzutowych, z nowszymi szkarpami: w narożniku pd-wsch. przy narożniku pd-zach. oraz pośrodku ściany północnej. W ścianie pd. zarys zamurowanego wejścia. W zwieńczeniu ścian korpusu fryz opaskowy, obiegający wieżę, przerwany nowszymi ościeżami okien. Szczyt między prezbiterium a nawą trójboczny, przemurowany zapewne w początkach XVII wieku, zakończony nastawą z półkolistym przyczółkiem. Na zewnątrz prezbiterium z kamiennym cokołem, opięte szkarpami o jednym uskoku przechodzącymi w fiale, ujęte w narożach wałkami, zwieńczone ostrosłupowo. Na wschodniej ścianie krucyfiks barokowy z XVIII w.

DACH

Dachy siodłowe, na zakrystii trójkspadowy, na wieży namiotowy, kryte dachówką ceramiczną.

WNĘTRZE

W prezbiterium i nawie pozorne sklepienie kolebkowe o łuku obniżonym, zapewne z 1628 roku, odnowione w 1914 r., na sklepieniu nawy ozdobne, wyrzynane listwy. W dawnej zakrystii sklepienie kolebkowe.

Wkładkę założył: Maciej Rejmanowski
(imię, nazwisko, data)

Wzór ODZ 1978 r.

Miejsce przechowywania negatywów:

Ponad pozornym sklepieniem w prezbiterium zachowane ślady niezrealizowanego lub zniesionego sklepienia krzyżowego. W połowie wysokości ścian uskok. Nad tęczą zamknięta łukiem ostrym, sfazowanym, podciąg poprzeczny, sfazowany oraz w ścianie tarczowej wnęka zamknięta półkoliście, w której grupa Ukrzyżowania, barokowa z około poł. XVII w. z rzeźbionym Chrystusem. Wejście do zakrystii zamknięte półkoliście, umieszczone w ostrołukowej, sfazowanej wnęcie. Wejście pod wieżę zamknięte łukiem ostrym z uskokiem. Chór muzyczny drewniany, neogotycki, pod nim belka o profilu gotyckim z XV-XVI w. W ścianach bocznych prezbiterium wnęki na sedilia, parzyste, zamknięte półkoliście, ze sfazowanym podwójnym uskokiem /dwie wnęki od wschodu ścięte otworami okien/.

WYPOSAŻENIE

Organy neogotyckie ze współczesnym wyposażeniem /instrument/ zbud. Schlag et Söne, Świdnica. Ołtarz główny barokowy z 1696 r., z rzeźbami św. Jana Nepomucena i Kazimierza Królewicza, Jana Chrzt. i Jana Ewang., w górnej kondygnacji oraz Chrystusa Salvatora w zwieńczeniu, ponadto czterech aniołków na belkowaniach; w polu środkowym rzeźba Matki Boskiej z Dzieciątkiem na półksiężycu unoszonym przez aniołki, późnogotycka 3 ćw. XV w. obita blachami srebrnymi z XVII/XVIII w.; w otoczeniu kilka plakietek wotywnych, srebrnych, trybowanych i grawerowanych z XVII-XIX w. m.in.; 1. z 2 poł. XVII w. z ażurowym obramieniem i odlanym krucyfiksem; 2. z pocz. XVIII w. z grawerowanym przedstawieniem Matki Boskiej i zwierząt domowych, w trybowanym obramieniu; 3. z ok. poł. XVIII w. trybowane i grawerowane, z postacią fundatorki klęczącej pod krucyfiksem; 4-5. rokokowe z 2 poł. XVIII w. z grawerowanymi postaciami fundatorów klęczących pod krzyżem; w górnej kondygnacji ołtarza rzeźbiona grupa Pietas Domini /"Pieta Naszego Pana"/ późnogotycka z pocz. XVI w., korona Boga Ojca barokowa z XVII/XVIII w.; ponadto na belkowaniu ołtarza hermy św. biskupa i Jana Chrzt., gotyckie 1 ćw. XV w. Dwa ołtarze boczne barokowe z końca XVII w., analogiczne, z kolumnami ozdobionymi kwiatami; lewy z rzeźbami aniołów oraz obrazami z tegoż czasu; w zwieńczeniu Ścięcie św. Pawła, w naddatkach medaliony z przedstawieniami emblematycznymi: prawy z rzeźbami Matki Boskiej Bolesnej i św. Jana Ewangelisty oraz obrazami z tego czasu; w polu środkowym św. Józef z Dzieciątkiem, sukienka i korona Dzieciątka oraz aureola i lilia świętego metalowe, trybowane z XVIII/XIX w. w otoczeniu sześć plakietek wotywnych, srebrnych, grawerowanych i trybowanych z końca XVII - XVIII w., w zwień-

1. Miejscowość	2. Obiekt (nazwa jak w karcie)	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
ŚWIERCZYNKI	kościół par. św. Jana	c.d. pkt. 13 + pkt. 22

c.d. pkt. 13

czeniu kolisty obraz z popiersiem św. Stanisława bpa, w naddatkach owalne śś Piotra i Izydora, silnie przemalowane. Ambona barokowa z XVII/XVIII w. z rzeźbą świętego na postumencie przy schodach, gołębicę Ducha Św., w podniebiu i Michała Arch. w zwieńczeniu baldachimu, w zaplecku malowana scena z nauczającym prorokiem. Chrzcielnica z XVII/XVIII w z rzeźbioną grupą Chrztu w Jordanie na pokrywie oraz zapleckiem w kształcie paludamentu z baldachimem, na którym rzeźba anioła. Kropielnica granitowa przysięcienna, zapewne średniowieczna. Para stall połączonych z konfesjonalami, barokowych z końca XVII w. Ławy barokowe z XVII/XVIII w. Feretrony: rokokowe 3 ćw. XVIII w, ze współczesnymi obrazami: 1. śś Jan Chrzcziciel i Jan Ewangelista oraz Matka Boska /Chełmińska/; 2. śś Roch i Rozalia oraz ludowy św. Kazimierz Królewicz. Chorągiew procesyjna z 1862 r z obrazem św. Jana Ewang. Rzeźby: Pieta, gotycka ok. 1370-80, odnawiana w 1938 i 1956 r.; 2. Matka Boska Niepokalanie Poczęta w mandorli z 1832 r.; 3-4. śś Jan Chrzcziciel i Jan Ewangelista, barokowe 2 poł. XVII w.; 5. św. Anna, barokowa XVIII w; 6. św. Jan Chrzcziciel barokowa z XVIII w. 7. krucyfiks ludowy z XVIII/XIX w. Monstrancja barokowa XVII/XVIII w. Pacyfikał ze stopą rokokową 3 ćw. XVIII w. i krzyżem o dekoracji cęgowej ok. 1730 r. Krzyż ołtarzowy rokokowy 2 poł. XVIII w. drewniany. Świecznik mosiężny z odlewem chłopca siedzącego na orle, barokowy z XVII w. Dziesięć lichtarzy cynowych z XVII w. Ornaty. Dzwon odlany w 1744 roku przez Mikołaja Petersilge w Toruniu.

INSTALACJE

Elektryczna

Wkładkę założył: Maciej Rejmanowski
(imię, nazwisko, data)

Wzór ODZ 1978 r.

Miejsce przechowywania negatywów:

7. Maercker H. "Geschichte der landlichen Ortschaften und der drei Kleineren Städte des Kreises Thorn", Dnazig 1899
8. Mroczko T. "Architektura gotycka na ziemi chełmińskiej" Warszawa 1980 r
9. "Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich", Warszawa 1880 i nast.
10. "Słownik geograficzny państwa polskiego" t.1 Warszawa 1938 r.
11. "Słownik historyczno-geograficzny ziemi chełmińskiej" Porębska K. i Grzegorz M. Wrocław 1971 r.
12. "Zabytki architektury województwa bydgoskiego" KPTK, Bydgoszcz 1974 r.

1. Miejscowość

ŚWIERCZYŃKI

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)

Kościół pw. św. Jana
Chrzcziciela

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

zdjęcia

strona południowa

widok na prezbiterium

strona południowa

wnętrze, widok na prezb.

Zdzisław Zgierun x. 1996 r

Wkładkę założył:
(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: W/O PSOZ w Toruniu

strona zachodnia

ór ODZ 1978 r.